

Grundlæggende undervisningsmateriale

- til inspiration

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

44825

Udviklet af:
Bitten Salomonsen
Social- og Sundhedsskolen
Olof Palmes Alle 35
8200 Århus N
Tlf.: 87412600

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

Grundlæggende undervisningsmateriale

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB/TAK

Uddannelsens titel: ”Genoptræning af patienter med fysiske lidelser” er misvisende, da den antyder en bredere form for genoptræning end der er tænkt i uddannelsen. Uddannelsen retter sig specifikt mod genoptræning i terapeutisk - og det vil sige fysio- og ergoterapeutisk regi. En mere præcis titel ville være: ”Genoptræning i terapeutisk regi”, men det kunne uddannelsen ikke hedde af formalistiske grunde.

Uddannelsen hører til i fælles kompetencebeskrivelse nr. 2688 ”Patientrelateret service på sygehusene”. Uddannelsen relaterer sig til følgende tre Tilhørende Arbejdsmarkedsrelevante Kompetencer (TAK): ” Tværfagligt samarbejde på sygehusene”, ”Service i patientarbejdet” og til dels ”Vejledning til patienter og pårørende”.

Denne kompetencebeskrivelse har som målgruppe medarbejderne, som er beskæftiget inden for driften af serviceydelser til patienter og personale. Der er stor variation i funktionerne i forhold til, hvor den enkelte portør er ansat. Det har betydning om, det er et stort hospital eller et mindre sygehus.

Yderligere kan uddannelsen være relevant for målgruppen for Fælles Kompetencebeskrivelse nr. 2695 ”Sundheds- og sygeplejeopgaver i sygehusvæsenet”. Uddannelsen relaterer sig til følgende tre Tilhørende Arbejdsmarkedsrelevante Kompetencer (TAK): ”Den sundheds- og sygeplejefaglige kompetence på sygehusene”, ” Det somatiske område” og ” Samarbejde på sygehusene”. Målgruppen er her social- og sundhedsassistenter og sygehjælpere.

Kompetenceudviklingen har fokus på de beskrevne målgrupper på somatiske sygehuse, på det tværfaglige samarbejde og den eventuelle opgaveglidning, der måtte finde sted.

Arbejdsfunktioner

Jobområdet omfatter, afhængig af arbejdsstedets organisering, genoptræning i tværfaglige teams, eller tværfagligt samarbejde med terapeuter om genoptræningen. For servicepersonalet gælder at de selvstændigt og i samarbejde med plejepersonale, behandlende personale og teknisk samt administrativt personale kan tilrettelægge og udføre patientrelaterede serviceopgaver, i daglig tale kaldet ”portørarbejde”.

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

Grundlæggende undervisningsmateriale

For social- og sundhedsassistenterne gælder det, at de selvstændigt og i samarbejde kan vurdere, tilrettelægge, udføre og evaluere grundlæggende sundheds- og sygeplejeopgaver inden for hele sygehusvæsenet.

For sygehjælperne gælder det, at deres område er fagligt specialiseret til de somatiske sygehuses grundlæggende sygepleje.

Opgaver og kompetence vil være forskellige for de forskellige medarbejderkategorier, afhængig af opgavens kompleksitet og arbejdsstedets organisering. Fælles for opgaverne er, at opgaverne tager udgangspunkt i den enkelte patients behov for genoptræning og motivation for dette, så patienten på længere sigt, kan have et så meningsfuldt og uafhængigt hverdagsliv som muligt.

Under FBK nr. 2688 er følgende Tilhørende Arbejdsmarkedsrelevante Kompetencer relevante for uddannelsesmålet:

Tværfagligt samarbejde på sygehusene

- Arbejde i et fleksibelt team med forståelse for og indsigt i de ændrede organisationsformer.

Service i patientarbejdet

- Arbejder med forskelligartede patientkategorier og i samarbejde med relevante fagpersoner.
- Udføre arbejdet inden for rammerne af den gældende etik og med psykologisk indsigt.
- Hjælpe terapeuter med gangtræning og genoptræning af patienter, der er blevet opereret, eller patienter, der er delvis lammet.
- Anvender deres motivationsevner og basisviden om bevægelsesmønstre.

Vejledning til patienter og pårørende

- Bevidsthed om deres rolle som vejledere, og de kan arbejde tværfagligt i forhold til eget ansvars- og kompetenceområde.
- De har flerkulturel indsigt og bevidsthed om kulturelle aspekter i arbejdet med patienterne.

Under FBK nr. 2695 er følgende Tilhørende Arbejdsmarkedsrelevante Kompetencer relevante for uddannelsesmålet:

Den sundheds- og sygeplejefaglige kompetence på sygehusene

- Vurdere årsagssammenhænge vedr. sygdomme .
- Bevidste og åbne over for at indgå i tværfagligt samarbejde på sygehusene.
- Arbejder selvstændigt og i grupper i såvel faglige som i tværfaglige sammenhænge.

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

Grundlæggende undervisningsmateriale

Det somatiske område på sygehusene

- Færdigheder, der sætter dem i stand til at arbejde sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende inden for det somatiske område.

Samarbejdet på sygehusene

- Arbejder ud fra deres egne roller som fagpersoner i en større helhed i forhold til andre faggrupper, herunder sagsbehandlere, ergoterapeuter, fysioterapeuter mv.
- Arbejder som ansvarlige både for et patientforløb og som understøttende til andre faggrupper, der er forløbsansvarlige.
- Ved, hvornår og af hvem der skal gives hjælp og vejledning, når medarbejderens egne ressourcer ikke slår til.
- Samarbejde med primærsektoren.
- Kan indgå i det teamsamarbejde, som vinder indpas på flere og flere områder i sygehusvæsnet.
- Tværfagligt orienteret
- Kvalitetsudvikler og vurderer, herunder arbejdet med standardiserede behandlings- og plejeplaner.

Deltagerforudsætninger

Det er væsentligt at alle deltagere har patientkontakt i det daglige.

Deltagerne vil typisk være portører og hospitalsserviceassistenter eller social- og sundhedsassistenter og sygehjælpere. Det må anbefales, at uddannelsen afholdes separat for hver af de to grupper, da der er væsensforskelle på deres arbejdsopgaver og kompetenceområder. På den anden side kunne en åben værkstedsmodel muligvis være med til at styrke det tværfaglige samarbejde grupperne imellem. Det er vigtigt at kende deltagerens faglige forudsætning forud for den konkrete planlægning af kompetenceudviklingsforløbet så sammenhæng med mål og niveau sikres.

Da denne uddannelse både er teoretisk og praktisk, er det en forudsætning at kursisterne er indstillede på - og motiverede for, at deltage aktivt i undervisningen, også de praktiske øvelser og demonstrationer.

Struktur

Det vil være fordelagtigt, hvis deltagerne er portører og serviceassistenter, at uddannelsen nr. 42638 ”Sorg og krise” ligger inden denne uddannelse og uddannelserne nr. 42650 ”Forflytning og speciallejring”, nr. 42651 ”Genoptræning af hjerneskadede” og nr. 44321 ”Medvirken til rehabilitering af hjerneskadede” efterfølger denne uddannelse.

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

Grundlæggende undervisningsmateriale

Er der tale om social- og serviceassistenter og sygehjælpere vil det ligeledes være en fordel med uddannelse nr. 42638 ”Sorg og krise” inden denne uddannelse, men nr. 44333 ”Tværfagligt samarbejde i neurorehabilitering” efterfølgende.

Det vil være ret forskelligt hvem der vil have glæde af alle uddannelserne afhængigt af arbejdsområde og kompetence og det enkelte steds organisering.

2. Ideer til tilrettelæggelse

Temaer

Denne uddannelse har fokus på den indlagte patient

Tema: 1 De psykologiske og sociale konsekvenser

Tema 2: Kroppens naturlige bevægemønstre. Anvendelse af patientens ressourcer

Tema 3: Det tværfaglige samarbejde omkring patienter med neurologiske lidelser

Tema 4: Det tværfaglige samarbejde omkring patienter med fysiurgiske lidelser

Tema 5: Det tværfaglige samarbejde omkring patienter med ortopædkirurgiske lidelser

Tema 6: Samarbejdet med det tværfaglige team

Tema 7: Det gode patientforløb

Tema 1: De psykologiske og sociale konsekvenser for patienten og de pårørende af en indlæggelse og hvilken betydning personalets adfærd har.

Herunder, det at blive indlagt, tab i forbindelse med tab af funktionsevne midlertidigt eller varigt og sorg og kriseteorier sammenholdt patientens rehabiliteringsproces, de psykologiske konsekvenser i forhold til at pådrage sig kronisk lidelse og handicap.

Hvordan kommunikerer man med patienter og pårørende i krise, specielt i den akutte fase.

Tema 2: Kroppens naturlige bevægemønstre i modsætning til de patologiske bevægemønstre som ses hos patienter med fysiurgiske lidelser, neurologiske og ortopædkirurgiske. Anvendelse af patientens ressourcer

Herunder overordnet om perceptionsforstyrrelser, tonusændringer, balance, kraft osv. Movement Science teori, Bobath teori, Halvor Lundes gennemgang af det naturlige bevægemønstre, forskellige teorier om fysisk aktivitets betydning, aktivitetsteorier og motivationsteorier.

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

Grundlæggende undervisningsmateriale

Tema 3: Det tværfaglige samarbejde omkring indlagte patienter med neurologiske lidelser

De neurologiske lidelser kunne være, apopleksi, parkinson, sclerose, muskelsvind, epilepsi eller andre tilstande.

Hvis det er relevant for den enkelte patient/patientgruppe kan der tages udgangspunkt i nedenstående punkter.

- Årsager til indlæggelse
- Symptomer
- Behandling
- Smerter
- Lejring
- Mobilisering
- Træning
- Udskrivelse
- Hjemmebesøg

Tema 4: Det tværfaglige samarbejde omkring indlagte patienter med, fysiurgiske lidelser

De fysiurgiske lidelser kunne være leddegigt, rygproblemer, eller andre tilstande

Hvis det er relevant for den enkelte patient/ patientgruppe kan der tages udgangspunkt i nedenstående punkter.

Årsager til indlæggelse

- Symptomer
- Behandling
- Smerter
- Lejring
- Mobilisering
- Træning
- Udskrivelse
- Hjemmebesøg

Tema 5: Det tværfaglige samarbejde omkring indlagte patienter med ortopædkirurgiske lidelser

De ortopædkirurgiske lidelser kunne være hoftepatienter som har fået hofteallplastik, collum femoris fraktur, amputationspatienter eller andre tilstande.

Hvis det er relevant for den enkelte patient / patientgruppe kan der tages udgangspunkt i nedenstående punkter.

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Årsager til indlæggelse
- Symptomer
- Behandling
- Smerter
- Lejring
- Mobilisering
- Træning
- Udskrivelse
- Hjemmebesøg

Tema 6: Samarbejdet med det tværfaglige team

Hvem deltager i samarbejdet, omkring hvilke patienter samarbejdes der, hvordan gør vi rent praktisk.

(Kommunikation, grupper og gruppeprocesser, osv.)

Tema 7: Det gode patientforløb

Hvordan skulle det se ud, Hvem er med til at skabe det. Hvilke krav stiller patienterne, kan vi honorere dem.

Hvilke krav stiller sygehuset til det gode forløb, værdier etik

Hvilke krav stiller samfundet til sygehusene i form af krav om samarbejde med primær, genoptræningsplaner osv.

3. Opgaver og undervisningsmaterialer

De opgaver/ materialer der arbejdes med er først og fremmest kursisternes egne erfaringer, de kan fastholdes ved at de skrives ned eller kursisterne viser situationen og denne optages på video. Herefter kan de bearbejdes på forskellig måde enten i fællesskab eller i grupper. Det er godt at underviseren har cases med for en sikkerhedsskyld da der ikke er nogen garanti for at eleverne har nogle. I øvrigt anbefales bruge undervisere med specialviden fra praksis da de har de praktiske eksempler helt friske. Det er også meget lærerigt at patienter med de forskellige lidelser selv underviser, da patientens oplevelser ofte ser noget anderledes ud end behandlerens.

Deltagerne skal præsenteres for forskellige genoptrænings øvelser og teknikker, hvor de i hverdagen kunne blive brugt som støtte personer, og de skal selv afprøve nogle af øvelserne (f.eks. holdningskorrektioner dvs. den stående stilling, gangtræning, balancetræning både siddende og stående m.m.).

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

Grundlæggende undervisningsmateriale

Det er i denne undervisning vigtigt at være opmærksom på, om deltagerne kan tage behørig hensyn til egne arbejdsbelastninger. Bobattheorier og Movement science forståelse kan bruges som baggrund til praktikken.

Det anbefales at deltagerne i forbindelse med temaet fysiurgiske patienter selv kommer i et varmtvandsbassin, hvor de prøver et træningsprogram tilpasset hver diagnose (RA og ryglidelse). Der skal arbejdes med vandet som et element, der kan hjælpe med ved bevægelse, eller yde modstand for at give træningseffekt. Deltagerne skal opleve, hvordan varmen og den vægtløse tilstand virker på kroppen.

4. Litteraturliste mv.

Affolter og Bichofberger
Perceptionsforstyrrelser
Munksgård udg.1 oplag 1996

Christensen Doris
Apopleksi i hverdagen
Munksgård 1 udg. 1 oplag 1989

Davies Patricia M.
Skridt for skridt
FADL's forlag 1988

Carr Jeanet
Movement Science Foundation og Physical Therapy in rehabilitation
Heinemann Physioterapy, London 1987

Cullberg Johan
Dynamisk Psykiatri
Hans Reitzels Forlag 1999

Fortmeier, Susanne og Thanning, Gitte
Set med patientens øjne
FADL 2.udg. 2003

Klinisk Reumatologi
Redigeret af Peter Helby Pedersen
Rasmus Back Andersen, Johannes Friis

Genoptræning af patienter med fysiske lidelser

Grundlæggende undervisningsmateriale

Hans Ivar Lihd og Jesper Sylvest
Christel Ejlers forlag.1983

Lunde, Per Halvor, Carlsen, Birte
Forflytningsteknik- i stedet for at løfte.
G.E.D. Gad Kbh. 1995

Lunde, Per Halvor.
Forflytningskundskab. Aktivering, hjælp og træning ved forflytning
Gads Forlag 2004

Nielsen, D. Marianne & Leick
Den nødvendige smerte
Rosinante 1. udg. 1995

Jerlang, Espen
Udviklingspsykologiske Teorier
- en introduktion
Socialpædagogisk Bibliotek, 2.udg. 16 oplag 1998

www.forflyt.dk er en hjemmeside specielt om forflytning i social- og sundhedssektoren. Siden er oprettet af BAR SOSU.

www.hmi.dk Hjælpemiddelinstitutet har en detaljeret database over tekniske godkendte hjælpemidler, hvor man bl.a. kan søge på maksimal vægtbelastning.

www.ami.dk Arbejdsmiljøinstitutet forsker i arbejdsmiljø.

www.vfhj.dk Videnscenter for hjerneskadede.

www.hjernesagen.dk

www.gigtforeningen.dk

<http://www.netpatient.dk>